

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

**ADMINISTRATION BY GOOD GOVERNANCE OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE PHRA
NAKHON SRI AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1**

ชนิภา เกษประทุม

Chanipha Ketprathum

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Educational Administration, Faculty of Education, Bangkokthonburi University

e-mail : chnpfern@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ (2) เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร คือ ครูผู้สอนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 1,972 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิโดยกำหนดสัดส่วนตามขนาดสถานศึกษาและทำการสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้ครูผู้สอนจำนวน 322 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที

ผลการวิจัย พบว่า (1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เมื่อจำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ABSTRACT

The objectives of this research were (1) to study the administration with good governance of school administrators under Phra Nakhon Sri Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 1 and (2) to compare the administration with good governance of school administrators under Phra Nakhon Sri Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 1, classified by age, education and work experience. This research was a survey research. The population was the teachers in school, totaling 1,972. The sample, totaling 322, obtained via the stratified random sampling technique by school size and determined proportion and simple random sampling. The statistics used for analyzing data were frequency, percentage, mean, Standard Deviation and t-test.

Major findings: (1) the administration with good governance of school administrators under Phra Nakhon Sri Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 1, as whole and as an individual aspect were at the high level; and (2) the comparison between administration with good governance of school administrators, classified by age, education, and work experience, overall were no different.

Keywords: Administration with Good Governance, School Administrators, Phra Nakhon Sri Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของโลกส่งผลกระทบทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองของทุกประเทศ โดยเฉพาะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ทำให้โลกทั้งโลกเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็วเป็นโลกไร้พรมแดน การศึกษาเป็นเสาหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมในวุ่นพวงนี้ถูกกำหนดโดยทักษะและความรู้ที่ต้องการในปัจจุบัน ดังนั้นการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติจากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ มีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ท้าทาย และซับซ้อนเป็นการศึกษาที่จำทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถ เช่น การวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเหมาะสมและมีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการในการใช้กำลังคนของประเทศ การศึกษาจึงเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญต่อการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557: 1) ซึ่งนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา ในมาตรา 80 (3) ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 การจัดการศึกษาของประเทศนับเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมือหรือกระบวนกรสำคัญในการพัฒนาบุคคลในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิต การพัฒนาศักยภาพและความสามารถที่จะดำรงชีพ และประกอบอาชีพได้อย่างเป็นสุข สามารถร่วมเป็นพลังสร้างสรรค์ในการพัฒนาประเทศได้ ดังนั้นการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อการพัฒนาบุคคลในสังคมเป็นอย่างยิ่ง การศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ดังจะเห็นได้จากข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2561 ที่ให้ประชาชนมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาพยากลำบากต้องได้รับสิทธิและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดไว้ในหมวด 5 มาตรา 39 ว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 :17) ทั้งนี้ก็เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว เป็นอิสระและสามารถบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ได้กำหนดและส่งเสริมการป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทยให้เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการประเทศ เนื่องจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาพบว่ามี การบังคับใช้กฎหมายที่ขาดประสิทธิภาพ การบริหารจัดการและการให้บริหารของท้องถิ่นยังขาดประสิทธิภาพและความโปร่งใส กระบวนการที่เปิดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การใช้งบประมาณยังไม่เพียงพอ ระบบและกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถอำนวยความสะดวกและเป็น

ธรรม รวมทั้งการขาดธรรมาภิบาลในสังคมไทยทำให้การทุจริตประพฤติมิชอบยังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559: 129)

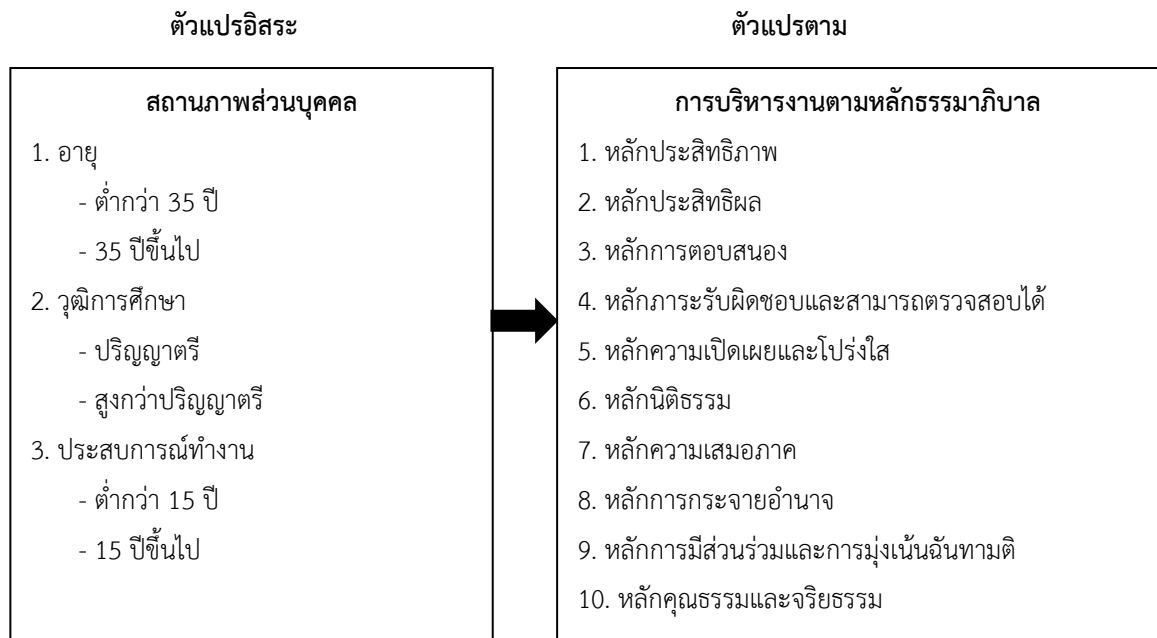
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดมีการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ดี เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรอบด้าน รวมถึงยังส่งเสริมให้สถานศึกษามีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้ทุกขั้นตอน ซึ่งปัจจุบันพบว่ายังพบปัญหาที่เกิดจากการบริหารที่ผิดพลาดซึ่งไม่ก่อประโยชน์ต่อสถานศึกษา ส่งผลต่อการปฏิบัติราชการทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบกับยังพบข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการบริหารงานของสถานศึกษาในเรื่องคุณธรรม ความรับผิดชอบ ขาดการมีส่วนร่วมและการบริหารงานที่ไม่โปร่งใส ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้อาจส่งผลเสียต่อการบริหารสถานศึกษา และส่งผลต่อภาพลักษณ์และความไว้วางใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา รวมถึงส่งผลทำให้คุณภาพการศึกษาไม่เป็นไปตามเป้าหมายการประกันคุณภาพการศึกษาที่ตั้งไว้ ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลจากผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานในสถานศึกษา รวมทั้งนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายระดับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เมื่อจำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งนำแนวคิดการบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลมาจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาข้าราชการ (กพร.) พ.ศ. 2555 ซึ่งประกอบด้วย 10 หลัก ได้แก่ 1) หลักประสิทธิภาพ 2) หลักประสิทธิผล 3) หลักการตอบสนอง 4) หลักการรับผิดชอบต่อและสามารถตรวจสอบได้ 5) หลักความเปิดเผยและโปร่งใส 6) หลักนิติธรรม 7) หลักความเสมอภาค 8) หลักการกระจายอำนาจ 9) หลักการมีส่วนร่วมและมุ่งฉันทามติ และ 10) หลักคุณธรรมและจริยธรรม ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,972 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ปีการศึกษา 2565 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้สัดส่วนขนาดของโรงเรียน และทำการสุ่มอย่างง่ายจนได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 322 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

ได้แก่ 1) แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอแนะให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.97

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติเพื่อหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที (t- test)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ รองลงมาคือ หลักนิติธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ หลักคุณธรรมและจริยธรรม

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เมื่อจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า

2.1 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ครูผู้สอนที่มีอายุแตกต่างกัน มีการประเมินต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีการประเมินต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.3 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีการประเมินต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ รองลงมาคือ หลักนิติธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ หลักคุณธรรมและจริยธรรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติงาน และการตัดสินใจในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมเสนอปัญหาและแนวทางที่สำคัญในการดำเนินงานของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษายอมรับฟังความคิดเห็นของครู

ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเพื่อนำความคิดเห็นมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา รวมทั้งมีการแบ่งโครงสร้างการทำงานของบุคลากรภายในองค์กรต่าง ๆ อย่างชัดเจนและเหมาะสมตามความสามารถของแต่ละบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนการทำงานของบุคลากรทุกคนโดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคเป็นหลัก ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมา ตรวจสอบได้ รวมทั้งเคารพและรับฟังความคิดเห็นของบุคคลต่างๆ ที่มีความคิดเห็นแตกต่างเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงาน นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาให้บริการแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ จึงส่งผลให้ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลพรรณ พึ่งดวง (2560) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ หลักคุณธรรมและจริยธรรม กับหลักความเสมอภาค ตามลำดับ ส่วนที่เหลืออยู่ในระดับมาก คือ หลักความเปิดเผยและโปร่งใส หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถตรวจสอบได้ หลักการตอบสนอง รวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยปรัชญา คล้ายชุ่มและคณะ (2562) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการกระจายอำนาจ หลักมุ่งเน้นฉันทามติ รองลงมาคือด้านหลักความรับผิดชอบต่อสังคม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักความโปร่งใส

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน

2.1 การเปรียบเทียบตามอายุ พบว่า ครูผู้สอนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ได้มีการมอบหมายภาระงานและความรับผิดชอบ โดยเปิดโอกาสให้ครูในช่วงอายุต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกัน มีการกระจายอำนาจการบริหารไปยังส่วนงานต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ประกอบกับนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ได้กำหนดให้ผู้บริหารคณะครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานในทุกขั้นตอนอย่างเท่าเทียมกัน ประกอบกับปัจจุบันการเท่าเทียมกันด้านสิทธิ เสรีภาพ และศักยภาพในการปฏิบัติของบุคคลที่มีอายุที่แตกต่างกันมีความเท่าเทียมกันมากขึ้น ซึ่งการมอบหมายงานหรือหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานจึงไม่ได้คำนึงถึงตัวแปรด้านอายุ แต่ผู้บริหารจะคำนึงถึงความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคลมากกว่าโดยจะมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคลเพื่อให้ทำงานนั้นเกิดประสิทธิผลสูงสุด รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อการพัฒนาสถานศึกษาโดยไม่แบ่งแยกช่วงอายุ จึงส่งผลให้การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวมจึงไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิสา ใจภักดี (2559) ได้ทำการศึกษาการบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลลูกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี ตามการรับรู้ของประชาชน พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมีชัย ศรีคุณ (2560) ได้ทำการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย พบว่า คณาจารย์

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ที่มีช่วงอายุแตกต่างกันมีความความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 การเปรียบเทียบตามวุฒิการศึกษา พบว่า ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งที่ผู้บริหารทุกคนต่างยึดถือปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ประกอบกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ได้มีการมอบนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลและมีการอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูทุกระดับไม่ว่าจะมีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีได้รับทราบแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และมีการบริหารจัดการอย่างโปร่งใส ดังนั้นวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกันจึงไม่มีผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชชัย นิลประดับ (2559) ซึ่งได้ทำการศึกษากการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมลวรรณ บุญเจริญ (2560) ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนในอำเภอธัญบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.3 การเปรียบเทียบตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีการดูแลเอาใจใส่ รวมถึงการให้ความสำคัญ ยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคณะครูทุกคนเพื่อนำมาประยุกต์หรือปรับใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด นอกจากนี้ยังมีการแบ่งภาระหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาตามความรู้ความสามารถและความถนัดตามแต่ละสายงานของบุคคล โดยไม่ได้คำนึงถึงประสบการณ์ทำงานเป็นหลักกว่าคนที่มีความประสบการณ์มากต้องมีการหน้าที่หรือความรับผิดชอบมากกว่า จึงส่งผลให้ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิพงษ์ จันทรเพ็ญ (2562) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัย พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรวรรณ มีภูมิ (2564) ได้ทำการศึกษากการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. หลักประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงานให้สั้นลงและกระชับ รวมถึงยกเลิกวิธีการและขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนและล้าสมัยเพื่อให้การบริหารเกิดความรวดเร็วและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด
2. หลักประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ในการบริหารและจัดการสถานศึกษาอย่างชัดเจนเป็นกรอบแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษารวมทั้งควรมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารและจัดการภายในสถานศึกษาเกิดประสิทธิผลสูงสุด
3. หลักการตอบสนอง ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องตอบสนองความต้องการให้เป็นไปตามความคาดหวังของผู้รับบริการให้ครอบคลุมทุกภาพส่วนไม่เลือกปฏิบัติเพียงคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้บริหารแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ
4. หลักการรับผิชอบและสามารถตรวจสอบได้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเคารพและรับฟังความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ ที่มีความคิดเห็นแตกต่างเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงาน รวมทั้งควรมุ่งมั่น เอาใจใส่และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาให้รวดเร็วที่สุดเพื่อป้องกันปัญหาลุกลามและกลับมาเกิดขึ้นซ้ำอีก
5. หลักความเปิดเผยและความโปร่งใส ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเชื่อถือได้ รวมทั้งควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครู และผู้ปกครองร่วมตรวจสอบเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้างและการบริหารจัดการการเงินของสถานศึกษาเพื่อความโปร่งใส ยุติธรรม
6. หลักนิติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยประพฤติตนอยู่ในระเบียบ ข้อบังคับและไม่เลือกปฏิบัติเพื่อหวังผลประโยชน์ส่วนตน โดยจะต้องคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาเป็นหลัก
7. หลักความเสมอภาค ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการใช้กฎระเบียบในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด และตัดสินผลการดำเนินงานอย่างเป็นธรรมเท่าเทียมกันและเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง รวมถึงชุมชนเข้าถึงการรับบริการของโรงเรียนเพื่อสร้างความเท่าเทียมและเสมอภาคในการให้บริการแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา
8. หลักการกระจายอำนาจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการแบ่งโครงสร้างการทำงานของบุคลากรภายในองค์กรต่างๆ อย่างชัดเจนและเหมาะสมตามความสามารถของบุคลากรในองค์กรเพื่อให้บุคลากรแต่ละคนดึงความสามารถและศักยภาพของตนเองออกมาใช้ในการพัฒนาให้มากที่สุด
9. หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนและการกำหนดนโยบายของโรงเรียน ดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้ทำกิจกรรมร่วมกัน และเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมเสนอปัญหาและแนวทางที่สำคัญในการดำเนินงานของสถานศึกษา
10. หลักคุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรในองค์กรได้พัฒนาตนเองเพื่อให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรภายในองค์กร โดยการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักคุณธรรมและจริยธรรม มีความรับผิดชอบผลจากการดำเนินงานหรือจากการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้น รวมทั้งมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
3. ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กมลพันธุ์ พึ่งดวง. (2560). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิรวรรณ มีภูมิ. (2564). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2. วารสารการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13. 1865-1879.*
- ธวัชชัย นิลประดับ. (2559). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในทศนะครุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 11(1), 115-124.*
- นิสา ใจภักดี. (2559). *การบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลลูกคู่ อำเภอดุสิต จังหวัดอุทัยธานี ตามการรับรู้ของประชาชน*. (การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปรีชญา คล้ายชุ่ม. (2562). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. 7(2), 156-165.*
- พิมลวรรณ บุญเจริญ. (2560). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนในอำเภอดุสิตบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- มีชัย ศรีคุณ. (2563). *การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย. วารสารเกษมบัณฑิต. 21(1), 44-55.*
- สุทธิพงษ์ จันทรเพ็ญ. (2562). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). นครศรีธรรมราช: วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้.